

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

8-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 8 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politehnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Baxranov Sherzod

O'ZBEKISTON SSRDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLARNI YECHIMINI TOPISHDA BUTUNITTIFOQ PAXTACHILIK ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI O'RNI	10-16
---	-------

Bazarbayeva Nilufar Anorbayevna

MILLIY HUNARMANDCHILIK: USTA-SHOGIRD MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSION JARAYONLARI	17-21
--	-------

Sattarova Marhabo Mamatovna

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY JARAYONLARIGA TA'SIRI	22-30
--	-------

Raxmatov Mirjon

BUXORO VILOYATIDA BOJXONA TIZIMINING SHAKLLANISHI TARIXIDAN	31-38
---	-------

To'xtasinov Mira'zam

SOMONIYLAR DAVLATI: HARBIY ISLOHOTLAR VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI	39-42
---	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Kuliboyev Azamat Shonazarovich

DAVLAT SEKTORIDA HISOBNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	43-48
---	-------

Azgarov Abdumutalib

INTERNET-MARKETINGNING UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA QO'LLANILISHI HOLATI TAHLILI	49-56
---	-------

Ochilov Mels, Sayfiyeva Parizoda

IMPACT OF INDUSTRIAL POLICY ON THE INVESTMENT CLIMATE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	57-60
--	-------

Otabekov Javdod

GO'SHT YETISHTIRISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" IMKONIYATLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI	61-68
--	-------

Navruzov Dilshod Ismatullayevich

AKSIYADORLIK JAMIYATIDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA'MINLASH	69-74
--	-------

Uralov Temur Boxodir o'g'li

ENERGETIKA KORXONALARI AUDITI NATIJALARINI Hujjatlashtirish VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	75-81
--	-------

Samandarov Og'abek

ENERGIYA XAVFINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISHDA ARDL MODELINING AHAMIYATI	82-86
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yuldashev Rustam Daniyrovich

YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTONDA FALSAFIY TARBIYANING JAMIYAT
RIVOJLANISHIDAGI O'RNI 87-93

Adilov Zafar Yunusovich

ATROF-MUHIT TA'LIMI VA EKOLOGIK ONG: BARQAROR KELAJAK SARI YO'L 94-98

Berdikulova Surayyo Aslamovna

IJTIMOIIY ADOLAT VA QONUN USTUVORLIGI ME'YORLARINING SHAKLLANISHI 99-104

Taniqulov Jonibek Ashirkulovich

ZAMONAVIIY O'ZBEKISTON JAMIYATI SHAROITLARIDA TA'LIM MADANIYATI 105-113

Yarbaev Xasan Xazratqulovich

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASH:
MILLIIY VA GLOBAL XAVFSIZLIK KONTEKSTIDA TAHLIL 114-118

Maxsudjonov Kamronjon

MA'RIFIY TASHKILOTLAR TIZIMINING SHAXS MA'NAVIIY MADANIYATIGA
TA'SIRINING IJTIMOIIY-FALSAFIY AHAMIYATI 119-123

Qo'chqarov Oybek G'ulomovich

INDUSTRIYA 4.0 DAVRIDA TA'LIM VA KASB-HUNAR INTEGRATSIYASI:
IJTIMOIIY-FALSAFIY YONDASHUV 124-128

Otaqulov Elyor Madiyrovich

EKOLOGIK KONFLIKTNING FALSAFIY MOHIYATI 129-136

Mamatqulov Rashid Pazilbekovich

TUSHUNCHA USTIDA MANTIQUIY AMALLAR 137-141

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Niyazov Ravshan Turakulovich

SKOTT TUROVNING "AYBSIZLIK PREZUMPSIYASI" ROMANIDA DIALOGLAR
XUSUSIYATI VA PERSONAJLAR XARAKTERISTIKASI 142-148

Yunusova Xilola Ravshan qizi

KONSEPTUAL INTEGRALLASHUV: O'ZBEK TILIDAGI
"V+(I)B YURA TURMOQ" ANALITIK ASPEKTUAL QURILMA TAHLILI MISOLIDA 149-154

Absalamova Gulmira Sharifovna

LINGVOSEMANTIK YONDASHUVDA ADABIY-LUG'AVIIY TERMINLARNING
NAZARIY TAHLILI: KRIS BOLDIK LUG'ATI ASOSIDA 155-158

Dadajanova Aziza Karimullayevna

THE ROLE OF CULTURAL CONTEXT IN TRANSLATION:
A CROSS-CULTURAL PERSPECTIVE 159-170

Bahromjonova Shahnoza Xolmatovna

YAPON XALQ ERTAGIDA TURFA VARIANTLILIK HAMDA ERTAKDAGI
RAMZIIY MA'NOLAR: "MOMOTARO" (SHAFTOLIDAN TUG'ILGAN BOLA)
ERTAGI MISOLIDA 171-175

Babajanova Iqbol Salomaddinovna

SHAXS OTLARINING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI 176-180

<i>To'xtayeva Sarvinoz</i> DUNYO VA O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA ETNONIMLARNING O'RGANILISHI	181-184
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> TED XYUZ VA IBRAYIM YUSUPOV SHE'RIYATIDA POETIK ILHOM MANBALARI QIYOSI	185-189
<i>Ismatullayeva Nargiza, Qosimova Malika Xurshidovna</i> CHALLENGES AND INNOVATIONS IN SIMULTANEOUS INTERPRETER TRAINING IN CHINESE UNIVERSITIES: THE ROLE OF TECHNOLOGY IN MODERN PEDAGOGY	190-195

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>O'rinboyev Rustamjon</i> A SOCIO-LEGAL ANALYSIS OF THE EVERYDAY TRANSNATIONAL LIVES OF UZBEK MIGRANTS IN RUSSIA	196-206
<i>Uzakova Go'zal Sharipovna</i> YER NIZOLARINI SUDLARDA KO'RISH TARTIBI	207-212
<i>G'ofurova Dilafruz</i> AYOLLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN HAYOTGA QARSHI JINOYATLARNING KRIMINALISTIK TAVSIFI: NAZARIY VA AMALIY MUAMMOLAR	213-218
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> PROKUROR TAQDIMNOMASI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MASALALARI	219-223
<i>Juraeva Asal</i> OBSTACLES IN ENFORCING ICA AWARDS IN UZBEKISTAN	224-228
<i>Ходжаева Шурин</i> ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И ОБЪЁМ МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАВОСУБЪЕКТНОСТИ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ООН В СФЕРЕ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ	229-239
<i>Imomniyozov Doniyorbek</i> SUN'IY INTELLEKT SOHASIDA ALGORITMIK JAVOBGARLIK: IJTIMOIY, HUQUQIY VA TASHKILIY YONDASHUVLAR	240-250
<i>Asadov Shahriddin Faxriddinovich</i> XIZMATLAR TUSHUNCHASINING HUQUQIY VA IQTISODIY TAHLILI: SIVILISTIK DOKTRINA NUQTAI NAZARIDAN	251-254
<i>Суннатиллаева Сарвиноз</i> АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ АНТИДЕМПИНГОВЫХ И КОМПЕНСАЦИОННЫХ ПОШЛИН В РАМКАХ ВТО И УЗБЕКИСТАНА	255-262
<i>Anarbayev Eldor</i> KONSESSIYALARNI XORIJIY DAVLATLARDA HUQUQIY TARTIBGA SOLISH	263-269
<i>Ibrohimov Azimjon</i> KORPORATIV IMKONIYATLAR DOKTRINASI: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY QONUNCHILIK	270-278

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Qurbonov G'ulomjon G'afurovich</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISHNING METODLARI, SHAKLLARI VA VOSITALARI	279-285
--	---------

<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i> TRANSFORMATIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING KOMPETENTLIK YONDASHUVI BILAN BOG'LIQLIGI	286-293
<i>Muxammadjonov Muslimbek</i> OLIY TA'LIMDA TALABA MARKAZLI YONDASHUVNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI ...	294-302
<i>Khabibullaeva Dilshoda</i> FUNCTIONS OF CODE-SWITCHING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING CLASSROOMS IN UZBEKISTAN	303-309
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi</i> INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA IJODIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI	310-314
<i>Hamidov Sherali Shirinovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY TA'LIM TALABLARI VA YO'NALISHLARI	315-320
<i>Sattoriy Shohruh</i> RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TA'LIM SIFATINI NAZORAT QILISH MEXANIZMLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI	321-325
<i>Tadjiyeva Nodira Yusupjanovna</i> TALABALARDA MUOMALA MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA KOMMUNIKATSIYA JARAYONINING AHAMIYATI	326-331
<i>Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna</i> "NURLI MASKAN" TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUVCHILARNI IJTIMOY HAYOTGA TAYYORLASH BO'YICHA KORREKSION-PEDAGOGIK ISHLARNING TASHKIL ETILISHINI O'RGANISH VA NATIJALAR TAHLILI	332-336
<i>Karimov Akramjon Zaynobidinovich</i> TO THE CONTENT OF PRACTICAL CLASSES ON THE MODULE "DECISION SUPPORT SYSTEMS" OF THE ACADEMIC DISCIPLINE "INFORMATION TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT"	337-341

Received: 20 July 2025
Accepted: 5 August 2025
Published: 10 August 2025

Article / Original Paper

FROM THE HISTORY OF THE FORMATION OF THE CUSTOMS SYSTEM IN BUKHARA REGION

Raxmatov Mirjon Mo'minovich,

Independent researcher in the specialty of History of Uzbekistan
Bukhara State University

Abstract. This academic article analyzes the historical evolution of the formation, development stages, and functional operations of the Bukhara Regional Customs Department. The focus is placed on the establishment of customs posts, structural changes between them, the importance of posts located along strategic transport routes, and the simplification of the customs system through the introduction of modern digital technologies. The article also includes an annual analytical table on the activities of the regional customs administration, based on official documents, legal decrees, and archival sources.

Keywords: Bukhara region, customs, customs, customs control, duty collection, border, entrepreneur, goods, money, seal, stamp, control.

BUXORO VILOYATIDA BOJXONA TIZIMINING SHAKLLANISHI TARIXIDAN

Raxmatov Mirjon Mo'minovich,

Buxoro davlat universitetining
O'zbekiston tarixi ixtisosligi bo'yicha mustaqil izlanuvchisi
Email: rahmatov1778@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada Buxoro viloyati bojxona boshqarmasining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va funksional faoliyatining tarixiy evolyutsiyasi tahlil etiladi. Bojxona postlarining tashkil topishi, ular o'rtasidagi strukturaviy o'zgarishlar, strategik transport yo'llaridagi postlarning ahamiyati va zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali bojxona tizimining soddalashtirilishi asosiy e'tiborga olingan. Shuningdek, maqolada rasmiy hujjatlar, qonuniy farmonlar va arxiv manbalariga asoslangan holda viloyatdagi bojxona boshqarmasining yillik tahliliy jadvali ham keltirilgan.

Kalit so'zlar: Buxoro viloyati, boj, bojxona, bojxona nazorati, boj undirish, chegara, tadbirkor, tovar, pul, muhr, tamg'a, nazorat.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I82025N04>

Kirish. O'zbekistonning janubi-g'arbida joylashgan, hududining katta qismini Qizilqum cho'llari egallagan, iqlimi keskin kontinental, quruq, umumiy maydoni – 39,4 ming m², aholisi esa 2 mln. kishidan ortiq bo'lgan Buxoro viloyati bojxonasi o'zining tarixi bilan ahamiyatlidir [1].

Buxoroi sharif dunyoga mashhur, bashariyat taraqqiyoti va tamadduniga beqiyos hissasini qo'shgan betakror zamin. U Xitoydan tortib, Yevropa mamlakatlariga qadar yetib borgan qadimiy Buyuk ipak yo'li chorrahasida, karvon yo'llari kesishgan, jug'rofiy jihatdan juda qulay hududda joylashgan shahar hisoblangan. Buyuk ipak yo'lining muhim strategik ahamiyatga molik, xalqaro savdo-sotiqda o'zining mustahkam va barqaror o'rniga ega bo'lgan Buxoro hududiga kelib, ipak yo'li ikki tarmoqqa bo'lingan.

Xususan, tarmoqning janubiy yoʻnalish boʻyicha Buxoro – Qarshi – Termiz orqali Nishopurga, jumladan, Hirot orqali Hindistonga oʻtib ketilgan. Nishopurdagi tarmoqlardan biri Tehron – Qazvin – Hamadon – Bogʻdod – Palmira (*Suriyaning shimoli-sharqiy qismidagi qadimiy shahar*) [2] yoʻnalishi boʻylab Oʻrta yer dengizi boʻyidagi Tir shahrigacha choʻzilgan boʻlsa, shimoliy yoʻnalishi Xazar xoqonligi va Bulgʻor davlati orqali Kiyev rusi hamda Yevropa mamlakatlarigacha borgan. Mazkur tarmoq VI asrdan rivojlana boshlagan.

Hozirgi paytda Buxoro viloyati Markaziy Osiyo mintaqasining muhim janubiy darvozasi hisoblangan Turkmaniston bilan chegaradosh boʻlib, mazkur chegaraning umumiy uzunligi 308 kilometrni tashkil etadi.

1925-yilda Turkiston bojxona nazorati boshqarmasi Sovet ittifoqi Bosh bojxona boshqarmasiga aylantirilgan. Uning tarkibida 11 ta bojxona inspektorlari idoralari tashkil etildi. Oʻzbekistonda ham ushbu idoraga boʻysunuvchi “Pattakesar” bojxona posti “Termiz bojxonasi”ga aylantirildi. 1930-yil 21-noyabrda Bojxona bosh boshqarmasi oʻz faoliyatini yana Tashqi savdo xalq komissarligi qoshida boshlagan. Uning tarkibida bojxonaning 11 ta inspektorlik organlari va 266 ta bojxona boʻlib, ularda 5710 nafar xodim faoliyat yuritgan. Xalq komissarliklari vazirliklarga aylantirilib, 1946-yil 15-mart kuni Bojxona bosh boshqarmasi Tashqi savdo vazirligi qoshida oʻz faoliyatini boshlagan. 1953-yil yanvar oyidan Bojxona bosh boshqarmasi Tashqi va ichki savdo vazirligi tarkibida faoliyat yuritgan. 1955-yilda Bojxona bosh boshqarmasi Tashqi savdo vazirligi tarkibiga kiritilgan.

1955–1956-yillarda xalqaro havo yoʻllarida yuk va yoʻlovchi tashish oqimining ortishi tufayli Toshkent aeroportida bir qator tranzit havo yoʻllari ochilgan. Ularga bojxona xizmatini koʻrsatish maqsadida 1958-yilda Toshkent aeroportida Termiz bojxonasiga boʻysundirilgan 3 ta shtat birligiga ega Toshkent bojxona posti tashkil etilgan. Tashqi savdo vazirligining 1959-yil 14-apreldagi 111-son buyrugʻi bilan Toshkent aeroportida xalqaro yuklar va yoʻlovchilar hajmining koʻpayganligi eʼtiborga olinib, Toshkent bojxona posti Toshkent bojxonasiga aylantirilgan. Toshkent bojxonasida shtat boʻyicha 4 ta xodim faoliyat olib borgan va ular tomonidan 1959-yilda qiymati 1780 rubllik 4 ta huquqbuzarlik ishi yuritilgan. Oʻsha paytlari Toshkent va Termiz bojxonalarida birorta mahalliy kadrlar boʻlmagan. 1984-yilda Afgʻonistonga yuborilayotgan va ulardan Toshkentga kelayotgan harbiy yuklar ustidan nazoratni kuchaytirish maqsadida, Toshkent shahri yaqinida “Tuzel” bojxona posti faoliyat boshlagan.

1986-yil 12-fevralda sobiq SSSR Vazirlar Kengashi qoshida Davlat bojxona nazoratining Bosh boshqarmasi tashkil etilgan. 1988-yilda Toshkent va Termiz bojxonalarini asosida Oʻzbekiston SSR bojxonasi tashkil topgan. 1990-yil 16-iyulda Sovet ittifoqi Bojxona qoʻmitasi tashkil etilib, mustabid tuzum barham topguncha faoliyat koʻrsatgan.

Maqolaning asosiy qismi. Oʻzbekiston mustaqillikka erishgach, xalqaro savdo aloqalarini yoʻlga qoʻyish, iqtisodiy xavfsizlikni taʼminlash, budjet tushumlarini oʻz vaqtida va toʻliq undirish, mamlakatga kontrabanda vositalari hamda tovar-moddiy boyliklarning noqonuniy kirib kelishini oldini olish maqsadida milliy bojxona tizimi shakllantirildi. Bojxona xizmati respublika iqtisodiy manfaatlarini himoya qilishni taʼminlaydigan davlat hokimiyati tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida yuzaga chiqdi.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 1991-yil 25-oktyabrdagi «Oʻzbekiston Respublikasi Bojxona Qoʻmitasini tashkil yetish toʻgʻrisida»gi PF-284-son Farmoniga asosan Buxoro viloyatida bojxona boshqarmasi tashkil etilib, uning rahbari etib militsiya polkovnigi

Boboqulov Rajab Odinayevich (1991–1994-yillar) tayinlangan. Islohotlarning dastlabki kunlarida Buxoro viloyati bojxona boshqarmasi jami: 14 nafar xodim bilan ishni boshlagan [3]. Dastlabki bosqichda viloyat bojxonasining asosiy vazifasi etib, Turkmaniston davlatidan katta miqdordagi tabiiy va madaniy boyliklarning olib chiqib ketilishini bartaraf etish, Eron Islom Respublikasi va Turkmaniston Respublikasidan kirib kelayotgan tovar va transport vositalarining bojxona rasmiylashtiruvini amalga oshirish belgilangan. Shu yilning o'zida chet davlatlardan kirib kelayotgan tovar va transport vositalarining oqimi ortib borishi sababli, yuklatilgan vazifalarni to'laqonli bajarish maqsadida boshqarma xodimlari soni 40 nafarga yetkazilgan.

Buxoro viloyati bojxonasida 1992–1993-yillarda 70 nafar xodim 5 ta “Olot”, “Qorovulbozor”, “Gazli”, “Uchquduq” (*Avangard*) doimiy va “Ko'kcha” ko'chma bojxona postlarida xizmat faoliyatini olib borganlar. Viloyatda bojxona uchun alohida bino bo'lmaganligi sababli dastlab boshqarma xodimlari Buxoro viloyati “Amu-Buxoro kanal qurilish” davlat korxonasi binosida faoliyat yuritganlar. 1995-yil 17-dekabr — Buxoro viloyati bojxona boshqarmasining ma'muriy binosi foydalanishga topshirildi.

Tarkibiy yangilanishlar davom etib, 1994-yil 18-yanvardagi “O'zbekiston Respublikasining Davlat soliq bosh boshqarmasini O'zbekiston Respublikasining davlat soliq qo'mitasiga aylantirish to'g'risida”gi PF-744-son farmoni bilan Davlat bojxona qo'mitasi tugatilib, Davlat soliq qo'mitasi tarkibidagi Bosh bojxona boshqarmasiga aylantirildi [4].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 4-martdagi “O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasini tashkil etish va uning faoliyati masalalari to'g'risida”gi 114-sonli qarori bilan O'zbekiston Respublikasi DSQ Bosh bojxona boshqarmasining asosiy vazifalari belgilandi [5]. DSQ bosh bojxona boshqarmasining Buxoro viloyati bojxona xizmatiga bojxona xizmati polkovnigi Boboqulov Abduqodir Xoliqulovich (1994–1997-yillar) boshliq qilib tayinlangan. Qisqa vaqt oralig'ida (1994–1997-yillarda) Buxoro viloyati bojxona boshqarmasiga yuklatilgan vazifalar hamda ish yuklamasining oshib borishi natijasida boshqarma tarkibida 12 ta bojxona postlari tashkil etilib, shaxsiy tarkibning soni 144 nafarga yetkazildi.

Buxoro shahrining havo orqali kirib kelinadigan darvozasi bo'lgan Buxoro xalqaro aeroporti bugungi kunda respublikaning asosiy aeroportlaridan biri hisoblanib kelmoqda. Buxoro shahri B. Naqshband ko'chasi 251-uyda joylashgan. Ushbu aeroport soatiga 400 nafar yo'lovchiga xizmat ko'rsatish imkoniyatiga ega va xalqaro aeroportlar tasnifiga muvofiq **4D sinf** (“4” – *uchish-qo'nish yo'lagining uzunligi 3.000 metrdan ortiq bo'lsa*, “D” – *“D” toifaga kiruvchi samolyotlar uchib-qo'nishi mumkin* – M.M. Raxmatov)ga mansub bo'lib, ko'p yillar davomida MDHdagi «Eng yaxshi aeroport», degan nomga sazovor bo'lib kelgan. Mazkur aeroportda xalqaro yo'nalishdagi qatnovlarda harakatlanuvchi yo'lovchilar, ularning qo'l yuklari va kuzatib borilayotgan bagaj (*yuk*)larini bojxona nazorati va rasmiylashtiruvidan o'tkazish maqsadida 1991-yil 25-oktyabrda viloyat bojxonasida 1-raqam bilan faoliyat yuritgan “Buxoro aeroporti” chegara bojxona posti tashkil etilib, postga militsiya mayori Sayliyev Farxod Xalilovich (1991–1994-yillar) boshliq qilib tayinlangan va 6 nafar bojxona xodimi birlashtirilgan [6]. Mustaqillikning dastlabki yillarida Buxoroda xalqaro aviaqatnovlar yo'lga qo'yilganligi sababli bojxona posti tashkil etilgan. Ushbu davrda aeroport orqali Toshhovuz (*Turkmaniston Respublikasi*), Dushanbe (*Tojikiston Respublikasi*), Bishkek (*Qirg'iz Respublikasi*), Olmaota

(Qozog'iston Respublikasi) va Moskva (Rossiya Federatsiyasi) kabi shaharlar bilan xalqaro reyslar amalga oshirib kelingan.

Buxoro hududidagi bojxona maskanlaridan yana biri 2-raqamli (*hozirgi "Kogon" TIF*) bojxona posti bo'lib, 1991-yil noyabr oyidan Kogon temir yo'l vokzalida 4 nafar bojxona xodimi bilan o'z faoliyatini boshlagan. Azim Muqimov (1992–1994-yillar) bojxona postiga boshliq qilib tayinlangan. Kogon temir yo'l vokzalida bojxona postini tashkil etish zarurati shundan iboratki, bu maskan mustaqillik yillarida respublikadagi mavjud 3 ta yirik mintaqaviy temir yo'l uzulidan biri (*bundan tashqari, Samarqand va Qo'qonda – M.M. Raxmatov*) hisoblangan. 1995-yilda bojxona posti manzili Buxoro viloyati Kogon tumani "Tutikunda" M.F.Y.dagi "Kogonta'minotsavdo" MChJ hududida o'z faoliyatini davom ettirgan.

Mustaqillikning dastlabki yillarida O'zbekiston iqtisodiyotining asosiy bo'g'ini hisoblangan paxta tolasini tashqi bozorlarga eksport qilish hamda ular ustidan samarali bojxona nazoratini o'rnatish muhim ahamiyat kasb eta boshladi. Shu maqsadda, 2002-yilda Buxoro viloyati Kogon tumani hududida jami: 25 ming tonna paxta tolasini saqlaydigan ixtisoslashtirilgan "Buxoro Trans Terminal" MChJga qarashli mintaqaviy paxta terminali tashkil etilgan. Shuningdek, mazkur paxta terminali hududida "Erkin ombor" (*respublikada jami 4 ta bo'lgan*) tashkil etilishi hamda terminal viloyatlararo maqomga ega bo'lganligi sababli, paxta tolasini deklaratsiyalash va bojxona rasmiylashtiruvidan tezkorlik bilan o'tkazish maqsadida Buxoro viloyati Kogon tumani Kogon shossesi 38-uyda 3-raqamli bojxona posti negizida "Buxoro paxta terminali" bojxona posti tashkil etilgan [7]. Postga militsiya kapitani Jumayev Atakul Kubanovich boshliq qilib tayinlangan.

Ma'lumki, Olot, Qorako'l va Romitan tumanlari Buxoro viloyatining janubi-g'arbida, Turkmaniston bilan chegaradosh bo'lib, davlat chegara chizig'i bo'ylab uzunligi jami 308,0 kilometrni, shundan Amudaryo daryosi bo'ylab 91 km. masofani o'z ichiga olgan. Mustaqillikning ilk kunlarida Turkmaniston Respublikasi bilan chegara hududlari sim to'siqlar bilan to'liq ulanmaganligi hamda umumiy daryo chegarasi mavjudligi sababli, tovarlar kontrabandasining oldini olish muhim ahamiyat kasb etgan.

Shu boisdan, Amudaryo orqali kirib keladigan tovarlar kontrabandasining oldini olish bo'yicha boshqarmaga qarashli 6 va 13-raqamli 4-8 nafar shtat birligidan iborat "Daryo" bojxona postlari tashkil etilgan. Mazkur bojxona postlari Romitan tumani "Qizilravot", "Karvontushar", "Gurli" hududlari va Qorako'l tumanining "Sho'rtoqli" kabi suvli hududlarida faoliyat ko'rsatgan.

Shuningdek, davlat chegaralari orqali aylanma va so'qmoq yo'llar, temir yo'l va ichki magistrallarda noqonuniy, taqiqlangan va sifatsiz tovarlarning kontrabandasining oldini olish maqsadida, 1991-yil yanvar oyida boshqarma binosida 9 nafar shtatdan iborat 4-raqamli "Romitan" va 1991-yil oktyabrda Romitan tumani Qizilravot posyolkasida 11 nafar shtatdan iborat 5-raqamli "Qizilravot" harakatdagi (*ayrim hujjatlarda "Olot" temir yo'l stansiyasi deb ham yuritilgan – M.M. Raxmatov*) bojxona postlari tashkil etilgan.

"Romitan" harakatdagi bojxona posti nazorat hududlariga Turkmaniston Respublikasi bilan chegaradosh 107 km.lik masofani, "Odimlovchi" kollektor kanalida joylashgan "Yomonjar", "Olot-Yomonjar", "Qandim", "Xatar" va "Xo'jadavlat" ko'priklari kiritilgan. Ushbu bojxona postlariga qo'shimcha sifatida 1995-yilda faoliyati tugatilgan "Daryo" bojxona postlarining xizmat vazifalari yuklatilgan. Bojxona postiga militsiya mayori Kamolov Esan Kasimovich boshliq qilib tayinlangan.

“Qizilravot” harakatdagi bojxona posti Romitan va Qorako‘l tumanlarining Turkmaniston Respublikasi bilan chegaradosh 91 km.lik masofada joylashgan Qizilravot, Sho‘rtoqli posyolkalarini nazorat qilgan. Postga militsiya leytenanti Abdunasirov Umar Xusenovich boshliq qilib tayinlangan.

Shuningdek, Buxoro viloyati hududiga xorijiy davlatlardan kirib kelgan tovar va transport vositalarini bojxona rasmiylashtiruvidan o‘tkazish maqsadida, 1991-yil noyabr oyida Buxoro shahri “Sadridin Ayniy” M.F.Y. Sanoatchilar ko‘chasi 8-uyda “O‘ztemiryo‘lkonteyner” AJ hududida 6-raqamli bojxona posti tashkil etilib, militsiya katta leytenanti Xalilov Komil Kamolovich (1992–1994-yillar) postga boshliq qilib tayinlangan. Bojxona posti dastlab ko‘chma konteynerda o‘z faoliyatini boshlagan hamda 1993–1994-yillar davomida “O‘ztemiryo‘lkonteyner” AJga qarashli hududda bojxona posti uchun 8 ta xonadan iborat bino qurilib, foydalanishga topshirilgan.

Mustaqil O‘zbekistonda ilk bor Buxoro viloyati Qorovulbozor tumanida neftni qayta ishlash zavodining barpo etilishi muhim tarixiy voqea bo‘ldi. Shunga asosan, 1993-yildan boshlab loyiha qiymati 500 mln. AQSh dollariga teng bo‘lgan zavodni qurish uchun xorijdan olib kelinadigan ishlab chiqarish texnologik asbob-uskunalarni bojxona rasmiylashtiruvidan o‘tkazish zarur bo‘lgan. Natijada 1993-yil noyabr oyida Buxoro viloyati bojxonasiga qarashli Buxoro neftni qayta ishlash zavodi hududida 7-raqamli (*hozirgi “Qorovulbozor” TIF*) bojxona posti tashkil etilib, strategik ahamiyatga ega bo‘lgan neft xom ashyosi mahsulotlarining bojxona rasmiylashtiruvi mazkur postda amalga oshirildi. Ilxom Xasanov (1993–1994-yillar) bojxona postiga boshliq qilib tayinlangan.

“G‘ijduvon” TIF bojxona posti 1994-yil tashkil etilib, militsiya kapitani Baxromjon Otamurodov (1994–1995-yillar) postga boshliq qilib tayinlangan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 12-yanvardagi PF-4931-son Farmoniga asosan, G‘ijduvon tumanining 67,5 gektar yer maydoni hududida “G‘ijduvon” erkin iqtisodiy zonasi tashkil qilindi. Ushbu erkin iqtisodiy zonada faoliyat yuritayotgan korxonalarning eksport-import operatsiyalarini bevosita shu yerdan turib bojxona rasmiylashtiruvini amalga oshirish uchun 2018-yilda boshqarma binosida faoliyat yuritayotgan “G‘ijduvon” TIF bojxona posti “Parvoz Humo Ravnaq Trans” MChJ ma‘muriy binosiga joylashtirilgan va alohida xizmat xonalariga ega.

Jumladan, Buxoro viloyati bojxona boshqarmasi faoliyatini yo‘lga qo‘yish va tashkillashtirish uchun Vazirlar Mahkamasi qarorlari qabul qilingan. Bundan tashqari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 25-martdagi “Liker-aroq va tamaki mahsulotlariga aksiz solig‘i stavkalarini o‘zgartirish to‘g‘risida”gi 97-son qaroriga asosan, chetdan keltiriladigan alkogol va tamaki mahsulotlarining barcha turlariga aksiz solig‘i belgilanishi Buxoro viloyati bojxonasining ahamiyatini va uning davlatga pul tushirish (*fiskal*) vazifalarini yanada oshirdi. Mazkur qaror ijrosini ta‘minlash maqsadida 1991-yil noyabr oyida tashkil etilgan ko‘chma post negizida 1996-yil 1-sentyabrdan Qorako‘l tumani Hamid Olimjon ko‘chasi 1-uyda 9-sonli “Aksiz” (*hozirgi Qorako‘l TIF*) bojxona posti tashkil etilgan. Boboqulov Abdurahmon Abduraufovich (1996–1997-yillar) bojxona postiga boshliq qilib tayinlangan.

Mustaqillikning dastlabki yillarida mamlakatimizning janubi-g‘arbiy darvozasi orqali asosiy hamkor mamlakatlar bo‘lmish Turkmaniston, Eron, Turkiya, Birlashgan Arab Amirliklari va boshqalar bilan o‘zaro savdo aloqalarini amalga oshirish, shuningdek O‘zbekistonga eng yaqin xalqaro dengiz portlariga O‘zbekiston–Turkmaniston–Eron transport yo‘lagi orqali

chiqilishi, mazkur yo'nalishda bojxona nazoratini amalga oshirish davlatning ustuvor vazifalaridan biri bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 25-maydagi "Buxoro viloyatida "Olot" bojxona kompleksi qurilishi to'g'risida"gi 184-son qarori ijrosi yuzasidan, Davlat soliq qo'mitasining Bosh bojxona boshqarmasi o'z mablag'lari hisobiga 1995–1996-yillar mobaynida Buxoro viloyatida Turkmaniston Respublikasi bilan chegarada "Olot" bojxona kompleksi hududi kengaytirilib, 4 gektar yer maydoni, 7 ta bino, 17 ta xona qurilib, 6 ta shlagbaum va 20 ta beton to'siqlar o'rnatilib, "Olot" bojxona nazoratidan o'tkazish kompleksi faoliyati yo'lga qo'yildi va posti uchun qo'shimcha 30 nafar xodimlar jalb etildi. Post "M-37" magistral avtoyo'lida, ya'ni Olot tumani "Arabxona" M.F.Y. Mirishkor tor ko'chasi 352-uyda joylashgan, bojxona postidan boshqarmagacha bo'lgan masofa – 110 km.ni tashkil etadi. Postning rahbari etib militsiya mayori Djamalov Muxitdin Djamilovich (1991–1992-yillar) tayinlangan. 1997-yil 7-aprel — "Olot" chegara bojxona kompleksi yangi binosi foydalanishga topshirildi.

Mazkur bojxona posti "O'zbekiston Respublikasi hukumati bilan Turkmaniston Respublikasi hukumati o'rtasida davlat chegarasi orqali o'tish punktlari to'g'risida"gi Bitim (Ashxobod, 2007-yil 18-oktyabr)ga asosan o'z faoliyatini amalga oshira boshlagan. Mustaqillikning dastlabki yillarida ushbu post orqali o'rtacha 45-50 tagacha avtotransport vositasi harakatlangan.

"Xo'jadavlat" temir yo'l chegara bojxona posti Turkmaniston bilan chegaradosh bo'lib, Buxoro viloyatining janubi-g'arbiy qismida joylashgan. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 24-noyabrdagi "Temir yo'l stansiyalarida bojxona nazoratini va nazorat postlarini tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 489-son qaroriga asosan, 10-sonli "Xo'jadavlat" temir yo'l chegara bojxona posti tashkil etilib, bojxona xodimlari uchun 7 ta xona ajratilgan[8]. Boboyev Ismoil Gurtovich (1999–2000-yillar) postga boshliq qilib tayinlangan. Bojxona posti Olot tumani "Soyin Qorovul" M.F.Y. "Xo'jadavlat" temir yo'l bekati binosida joylashgan, bojxona postidan boshqarmagacha bo'lgan masofa – 107 km.ni tashkil etadi. Post temir yo'l transport vositalari bilan harakatlanayotgan yo'lovchi va tovarlar ustidan bojxona nazoratini amalga oshiradi.

Shulardan kelib chiqqan holda ayni kunlarda Buxoro viloyatidagi "Xo'jadavlat" temir yo'l chegara bojxona posti qo'shni Turkmaniston Respublikasi orqali mamlakatga import, tranzit hamda eksport yo'nalishidagi yo'lovchilarning qo'l yukini, kuzatib borilayotgan bagajini hamda valyuta boyliklarini, shuningdek, temir yo'l vagonlari bilan tashiladigan tovarlarni bojxona nazoratidan o'tkazishni tartibga soluvchi yagona xalqaro maqomdagi tranzit yo'lagi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 10-sentyabrdagi "Bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish va davlat bojxona xizmati organlari tashkiliy tuzilmasini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi PF-6310-son Farmoniga muvofiq, bojxona tartib-taomillarini soddalashtirishda ilg'or raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali faoliyat samaradorligini yanada oshirish maqsadida Davlat bojxona qo'mitasining bojxona organlarining umumiy cheklangan shtatlar soni doirasida toifadan tashqari maqomga ega bo'lgan "Masofaviy elektron deklaratsiyalash" bojxona postlarini 2021-yil 1-oktyabrdan boshlab Davlat bojxona qo'mitasining Toshkent, Sirdaryo, Qashqadaryo va Xorazm viloyatlari bo'yicha boshqarmalarida tashkil etilgan. Shuningdek, "Masofaviy elektron deklaratsiyalash"

bojxona postlari tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari tomonidan taqdim etilgan elektron bojxona yuk deklaratsiyalarining masofaviy bojxona rasmiylashtiruvini amalga oshiradi va “Masofaviy elektron deklaratsiyalash” bojxona postlari tashkil etilgan hududlardagi TIF bojxona postlarining faoliyati bojxona nazorati shakllarini amalga oshirishga ixtisoslashtirildi [8].

Buxoro viloyati bojxona boshqarmasi tasarrufida “Masofaviy elektron deklaratsiyalash” bojxona posti faoliyati yo'lga qo'yilib, postga rahbar etib bojxona xizmati podpolkovniki Djanibekov Sherzod Kuranboyevich (2022–2024-yillar) tayinlangan.

1999-yildan 2022-yil oxiriga qadar Buxoro viloyati bojxona boshqarmasiga qarashli bojxona postlarining evolyutsion bosqichlarini quyidagi jadval orqali anglash mumkin.

1999-yil			2022-yil
№	Kodi	Post nomi	O'zgarishlar
1.	06001	“Aeroport” bojxona posti	“Buxoro aeroporti” chegara bojxona posti
2.	06002	“Kogon” bojxona posti	“Kogon” TIF bojxona posti
3.	06003	“Buxoro paxta terminali” TIF bojxona posti	Faoliyati tugatilgan
4.	06004	“Olot” harakatdagi bojxona posti	Faoliyati tugatilgan
5.	06005	“Qizilravot” harakatdagi bojxona posti	Faoliyati tugatilgan
6.	06006	“Buxoro-2” bojxona posti	“Buxoro” TIF bojxona posti
7.	06007	“Qorovulbozor” bojxona posti	“Qorovulbozor” TIF bojxona posti
8.	06008	“G'ijduvon” bojxona posti	“G'ijduvon” TIF bojxona posti
9.	06009	“Aksiz” bojxona posti	“Qorako'l” TIF bojxona posti
10.	06010	“Olot” bojxona nazorati kompleksi	“Olot” chegara bojxona posti
11.	06011	“Xo'jadavlat” bojxona posti	“Xo'jadavlat” temir yo'l chegara bojxona posti
12.	06000	—	“Masofaviy elektron deklaratsiyalash” bojxona posti
Jami		11	9

Xulosa. Yuqoridagi jadvalda 1997–2022-yillar davomida Buxoro viloyati bojxona boshqarmasiga qarashli bojxona postlari haqida ma'lumot ko'rsatilgan. Xullas, Buxoro viloyati bojxona boshqarmasining tashkil topishi, unda yuz bergan strukturaviy o'zgarishlar bugunga qadar bir qator bosqichlarni olib chiqdi. O'rta qolgan yillarda bojxona boshqaruvi va faoliyatida boy tajriba to'plandi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. [<https://www.buxstat.uz/uz/> “Buxoro viloyati raqamlarda (2022-yil yanvar-sentabr holatiga)”. Qaraldi: 2023-yil 19-yanvar.
2. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Palmira>
3. M.M. Raxmatov «Mustaqil O'zbekistonda Davlat bojxona tizimi shakllanishining me'yoriy-huquqiy asoslari xususida» tarix fanlari bo'yicha mustaqil izlanuvchi (PhD) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan ilmiy maqoladan. – Xiva: Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi, 2025-y. 54-b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 1994-yil 18-yanvardagi “O'zbekiston Respublikasining Davlat soliq bosh boshqarmasini O'zbekiston Respublikasining davlat

- solliq qo‘mitasiga aylantirish to‘g‘risida”gi PF-744-son farmoni. O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik milliy bazasining rasmiy veb-sayti www.lex.uz.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 4-martdagi “O‘zbekiston Respublikasi Davlat solliq qo‘mitasini tashkil etish va uning faoliyati masalalari to‘g‘risida”gi 114-son qarori. O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik milliy bazasining rasmiy veb-sayti www.lex.uz.
 6. Buxoro viloyati bojxona boshqarmasi joriy arxivi 16.09.1992-yil. Yig‘ma jild №1: – 29-sahifa.
 7. O‘zbekiston Respublikasining Bojxona kodeksi T: «Adolat» – 2017-yil.
 8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 10-sentabrdagi PF-6310-son Farmoni. O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik milliy bazasining rasmiy veb-sayti www.lex.uz.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 8 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).